

طرحنامه کرسی ترویجی

۱. مشخصات ارائه دهنده (گان):

نام و نام خانوادگی:	ولی الله نقی پور فر
میزان تحصیلات:	دکترای تخصصی
رشته تحصیلی:	علوم قرآن و حدیث
مرتبه علمی:	دانشیار
نام و آدرس محل اشتغال:	دانشگاه قم، گروه معارف و پژوهشکده علوم انسانی اسلامی، گروه مدیریت

۲. عنوان کرسی:

عنوان فارسی:	خانواده محوری در تدبیر نظامات اجتماعی
عنوان انگلیسی:	Family-Centered Governance in the Administration of Social Systems
عنوان عربی:	مركزیة الأسرة فی تدبیر النظم الاجتماعیة

۳. خلاصه طرحنامه: (حداقل ۱۰۰۰ و حداکثر ۲۵۰۰ کلمه):

الف. شرح موضوع: موضوع کرسی ترویجی بطور دقیق و علمی شرح داده شود.

"خانواده محوری در تدبیر نظامات اجتماعی"

فصل اول:

تبیین کلی موضوع و ابعاد مسئله:

"خانواده محوری در تدبیر نظامات اجتماعی"، ناظر به بند ۱ و ۲ "سیاست های کلی خانواده" می باشد که از جانب مقام معظم رهبری در تاریخ ۱۳/۶/۱۳۹۵، ابلاغ گردید:

«سیاست های کلی خانواده»

«خانواده واحد بنیادی و سنگ بنای جامعه اسلامی» و کانون رشد و تعالی انسان و پشتوانه سلامت و بالندگی و اقتدار و اعتلای معنوی کشور و نظام است؛ و سمت و سوی حرکت نظام باید معطوف باشد

به ■

۱. ایجاد جامعه‌ای خانواده‌محور و تقویت و تحکیم خانواده و کارکردهای اصلی آن

بر پایه الگوی اسلامی خانواده به عنوان مرکز نشو و نما و تربیت اسلامی فرزند و کانون آرامش بخش»

۲. «محور قرار گرفتن خانواده» در قوانین و مقررات، برنامه‌ها، سیاست‌های اجرایی و تمام نظامات آموزشی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی، «به‌ویژه نظام مسکن و شهرسازی».

۳. «برجسته کردن کارکردهای ارتباط خانواده و مسجد ...»

۴. «ایجاد نهضت فراگیر ملی برای ترویج و تسهیل ازدواج موفق و آسان ...»

۵. ...

موضوع بند ۱ و ۲، سالها در کلاسهای دکترای مدیریت درس فلسفه مدیریت در اسلام، در تبیین مولفه‌های اساسی مبانی مدیریت اسلامی، مولفه نگرش جامع به نظام خانواده و محوریت آن نسبت به نظامات دیگر اسلامی مورد بحث واقع می‌شد؛ تا بالاخره این مباحث با تلاش پژوهشگران در شاخه رشته مدیریت آشنا شده با این مباحث، پیگیری شد و با همکاری و نقش آفرینی در کمیته‌های مجمع تشخیص مصلحت نظام، در تدوین سیاست‌های کلی نظام خانواده، این بند مورد تایید و تصویب مجمع تشخیص مصلحت نظام قرار گرفت و در نهایت به همراه بندهای دیگر، به تایید مقام معظم رهبری رسیده، به رؤسای قوای سه گانه و مجمع تشخیص مصلحت، ابلاغ گردید.

در "نقشه جامع مدیریت اسلامی" (نجما)، نیز، گزاره "خانواده محوری در تدبیر نظامات اجتماعی"، به عنوان "مکتب مدیریت اسلامی" در مبحث مفاهیم اساسی مدیریت در اسلام، مطرح شده است؛ این محتوای نقشه، از جمله این گزاره، در معرض جامعه علمی قرار گرفت و در بهمن ۱۳۹۵، به اجماع نسبی جامعه علمی رسیده، متن نهایی (ویرایش ششم) در کارگروه ملی مدیریت در پاییز سال ۱۳۹۸، مورد تصویب نهایی قرار گرفت.

از منظر "نجما"، مکتب مدیریتی اسلام، بر این مبنا استوار است که "خانواده"، محور هدفگذاری و برنامه ریزی تمامی سازمان‌های اجتماعی است و سازمان‌ها و نهادهای حاکم اجتماعی نیز ابزارهایی در خدمت رشد و تعالی خانواده است و خانواده هم بستری برای شکوفایی و قرب الهی انسان می‌باشد؛ که الحمد لله در سند سیاستهای کلی خانواده موزد تاکید واقع شد.

مقوله "خانواده محوری در تدبیر نظامات اجتماعی"، ناظر به دو عرصه می‌باشد:

- نگرش جامع به "خانواده از منظر اسلام"، و "اقتضائات اصیل مادی و معنوی" آن در سه حوزه "تشکیل، تحکیم و تعالی، و صیانت از گسست خانواده"

• مبنا و محور قرار گرفتن این نگرش جامع، و پاسخ به اقتضائات آن در هدفگذاری ها، سیاستها و برنامه ریزی های نظامات اسلامی؛ به ویژه نظامات اداری، فرهنگی و اقتصادی.

فصل دوم:

نگرش جامع به "خانواده از منظر اسلام":

۱/۲. خانواده و حرمت قبل از دین:

خانواده در تمام ادیان الهی، از جمله، اسلام، حرمت قبل از دین، دارد؛ بدین معنی که زوجیت همسری شکل گرفته در هر جامعه بشری، اعم از اینکه، شرک الود و یا الحادی باشد را برسمیت می شناسد؛ به شرطی که موضوع ازدواج از موضوع فحشاء، در آن جامعه متمایز باشد؛ اگرچه آن موارد مجاز آن جامعه، از منظر اسلام، از مصادیق "فحشاء" شمرده شود؛ همچون ازدواج خواهر و برادر با یکدیگر در مرام مجوس، که سند روایی ویژه در این باب، مطرح است:

- " قذف رجل مجوسیا عند أبی عبد الله (علیه السلام) فقال : مه ، فقال الرجل : إنه ینکح أمه وأخته ، فقال : ذلک عندهم نکاح فی دینهم " (وسائل الشیعه، باب میراث مجوسی، ح ۱)
- عن أبی عبد الله "علیه السلام"، قال : کل قوم یعرفون النکاح من السفاح فنکاحهم جائز". (حر عاملی، وسائل الشیعه، ۵۸۸/۱۴)

- "کان لأبی عبد الله علیه السلام صديق لا یکاد یفارقه ... و معه غلام له سندی ... قال یا ابن الفاعلة این کنت ؟ قال: فرفع أبو عبد الله علیه السلام یده فصک بها جبهه نفسه ثم قال سبحان الله تقذف أمه ؟ قد کنت أری أن لک ورعا فإذا لیس لک ورع. فقال: جعلت فداک ان أمه سندیة مشرکة؛ فقال: اما علمت أن لكل أمة نکاحا ... "(کلینی، کافی، ۲/ ۲۴۴، حرّعاملی ۳۳۲/۱۱):

حضرت امام خمینی ره نیز، در توضیح کلی مفاد این گونه احادیث می فرمایند:

"و همینطور می بینی که هر قومی را نکاحی بر اساس قواعد رایج میانشان می باشد اگر چه در میان طوائف وحشی باشد؛ و در حالیکه فحشاء و نکاح میان جمیع طوائف، متفاوت از یکدیگر است؛ ... بله، قانون ازدواج میان اقوام مختلف، متفاوت است؛ لیکن، با وجود اختلاف، ازدواج صحیح آن چیزی است که مطابق قانون آن جامعه باشد؛ و ازدواج باطل، آن چیزی است که با قانون مخالفت کند؛ پس صحت و

فساد از احکام عقلائی می باشد همچون قاعده اصالت الصحه و شریعت اسلام که بر منادیش درود باد در زمانی آغاز شد که صحت و فساد و اصالت صحه میان کفار و مشرکین رایج بود" ((الرسائل، امام خمینی، ۳۳۶/۱ و الاستصحاب، ص ۳۸۱)

به همین جهت، در قرآن کریم، در سخن از همسران دشمنان انبیاء و بشریت، همچون فرعون و ابولهب، عبارات "وَقَالَتْ امْرَأَةُ فِرْعَوْنَ ... " (قصص / ۹)، "و امراته ... " (لهب، ۴)، آمده است؛ که به طور ضمنی، اشاره به صحت این پیوند زناشویی، و طبعا طهارت مولد فرزندان آنها دارد؛ گرچه سیاق و غرض اصلی آیات، بیان موضوعات دیگری است.

هم چنانکه، در رهنمودهای اولیه تمام ادیان الهی، در باب الزامات رفتاری، که در قالب ده فرمان الهی نازل شده است (المیزان، ۵۱۴/۷؛ تفسیر نمونه، ۳۲-۳۳؛ تسنیم، ۳۷۷/۲۷) اولین دعوت به عموم بشریت، بعد از بندگی و عبادت خدا، "تحکیم نظام خانواده جاری در میان بشریت" می باشد که در فرمان احسان به پدر و مادر و رعایت حقوق فرزندان، و پرهیز از نسل کشی، و پرهیز از فحشاء، جلوه گر شده است، که تعبیر "اولادکم"، به قرینه فرمان "پرهیز از فحشاء"، نیز، حکایت از طهارت مولد فرزندان خانواده بشری دارد:

- قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبِّيَ عَلَيَّكُمْ أَلَّا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ مِنْ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ وَلَا تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ ذَلِكَُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ" (انعام/۱۵۱)
- وَقَضَىٰ رَبِّيَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أَوْفَ وَلَا تَنْهَرُهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا (۲۳) ... وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ إِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْئًا كَبِيرًا (۳۱) وَلَا تَقْرَبُوا الزَّوْنَا إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا (۳۲) (اسراء/ ۲۳ و ۳۱-۳۲)

۲/۲. "طهارت مولد" و "تاهل سالم"، مبنای خانواده سالم:

در فرهنگ امامیه، و اسناد روایی اهل سنت، انسانی موضوع رشد سالم تمام عیار و متعالی اسلامی است که با شناسنامه مشروعیت خانوادگی والدین و طهارت مولد همراه باشد و الا فردی آسیب خورده است و مستعد آسیب های متقابل اجتماعی است:

"ولد الزنا شر الثلاثة": (ص): (جامع احادیث الشیعه، ۲۵/۲۲۸؛ سنن أبی داود ۴: ۲۹)

به همین جهت اسلام با زن و مردی که خارج از سلامت خانوادگی، مرتکب فحشا شده، واسطه چنین نسلی می شوند؛ با احکام غلاظ و شداد برخورد می کند.

پس در اسلام، جامعه سالم، با مجموعه خانواده های سالم شکل می گیرد. نکته اساسی دوم اینکه، تاهل سالم افراد در سن بلوغ، بشدت مورد تاکید اسلام می باشد؛ چرا که از منظر اسلام اکثریت قاطع افراد مجرد در سن ازدواج، فاقد حداقل سلامت و تعادل روانی می باشند و با نقص وجودی و شخصیتی همراه هستند؛ از این رو می فرماید: ارزش معنوی دو رکعت نماز متاهل از ۷۰ رکعت نماز مجرد، بالاتر است:

«رکعتان یصلیهما المتزوج افضل من سبعین رکعة یصلیهما العزب»

و نیز، در جوامع روایی، مذمت شدید استمرار حیات تجردی در سن بلوغ، با هشدارهای گوناگون، آمده است:

«النکاح سنتی فمن رغب عن سنتی فلیس منی» (ص)

«اکثر اهل النار العزاب» (ص)

بنابر این، خانواده سالم، محور توسعه پایدار می باشد؛ و انسان سالم زیر چتر خانواده سالم، با ویژگی "طهارت مولد"، و "تاهل سالم" موضوعیت پیدا می کند.

۳/۲. خانواده سالم، نصف اول دین:

در ارزشگذاری اسلامی، تشکیل خانواده سالم، نصف اول دین افراد جامعه در سن بلوغ را بنیان گذاری می کند:

"عن أبي عبد الله (عليه السلام) قال: قال رسول الله (صلى الله عليه وآله): من تزوج أحرز نصف دينه و فی حدیث آخر فلیتق الله فی النصف الآخر أو الباقی" (کافی، ۵ / ۳۲۹).

امیر مومنان (ع)، در عهد نامه مالک اشتر، جایگاه عامه مردم را در حفظ دین و نظام اسلامی، همچون نماز، "عمود الدین"، و یا "عماد الدین"، معرفی می کند:

"و إنّما عماد الدین (عمود الدین) و جماع المسلمین و العدة للأعداء، العامّة من الأمّة... (نهج، نامه ۵۲) جامع احادیث الشیعه، ۱۷ / ۳۳۱)

بنظر می رسد: جمع این دو دسته روایات با توجه به ۱۰ فرمان قرآنی که اهتمام به خانواده را قبل از وجوب نماز بر امت اسلام، مطرح می نماید، و حدیث نصف اول دین بودن ازدواج سالم و تشکیل خانواده، بدین گونه سامان می پذیرد:

نصف اول دین با ازدواج حاصل می شود؛ و نصف دوم دین که تحقق همه ارزشهای دینی است با محوریت نماز حاصل می شود.

۴/۲. "حفظ ناموس و خانواده" اساس "حفظ دین و نظام اسلامی":

با مطالعات گسترده اسلامی، و منطقاً، سه مثلث اوجب واجبات، در نظامات اسلامی جلوه گر می شود: "حفظ ناموس و خانواده" / "حفظ دین" / "حفظ نظام"

صدمه به هر یک، صدمه به دوتای دیگر می باشد؛ و عقلاً، و شرعاً، "حفظ ناموس"، پایه "حفظ دین و نظام" است. اگر "حفظ ناموس و خانواده"، صدمه خورد، دیگر "حفظ دین" معنی ندارد، و با صدمه به "ناموس و دین"، واضح است که دیگر اراده ای جهت جانفشانی برای "حفظ نظام" صورت نخواهد گرفت.

با توجه به این نکته حیاتی، بیشترین تلاش دشمن هشیار در کمین نظام اسلامی، با کم هزینه ترین، صدمه ناموسی به جامعه و فروپاشی نظام خانواده است.

و با کمال تعجب، بیشترین ضعف ما، نیز، غفلت از اهمیت بنیادین و حیاتی "حفظ ناموس و خانواده" در "حفظ دین و نظام اسلامی" می باشد!

۵/۲. تشکیل خانواده و مسئولیت سرپرستان جامعه:

"در تسهیل و تحقق آن"

"پدر و مادر، جامعه و حاکمیت اسلامی"

- وَأَنْكِحُوا الْأَيَامَى مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ؛
إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ (نور/ ۳۲)
- قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُنْكِحَكَ إِحْدَى ابْنَتَيَّ هَاتَيْنِ عَلَى أَنْ تَأْجُرَنِي ثَمَانِي حَجَّجٍ فَإِنْ أَتَمَمْتَ عَشْرًا فَمَنْ عِنْدَكَ وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَشُقَّ عَلَيْكَ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ؛
قَالَ ذَلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ أَيَّمَا الْأَجَلَيْنِ قَضَيْتُ فَلَا عُدْوَانَ عَلَيَّ وَاللَّهُ عَلَيَّ مَا نَقُولُ وَكِيلٌ (قصص/ ۲۷-۲۸)

(۲۸)

۶/۲. رهنمودهای فقهی تقنینی قرآن کریم و اهل البيت (ع):

"در تشکیل خانواده"

➤ "رهنمود قرآن کریم در گزارش از ازدواج حضرت موسی (ع):"

➤ شرط «توان و غیرت کار» (شرط مرتبط به اقتصاد خانواده):

«نه شرط توان اقتصادی، و «نه حتی شرط اشتغال به کار»

«وَلَمَّا وَرَدَ مَاءَ مَدْيَنَ ... فَسَقَى لَهُمَا ثُمَّ تَوَلَّى إِلَى الظِّلِّ فَقَالَ رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ؛
قَالَتْ إِحْدَاهُمَا يَا أَبْتَ اسْتَأْجِرْهُ إِنَّ خَيْرَ مَنِ اسْتَأْجَرْتَ الْقَوِيُّ الْأَمِينُ؛

➤ توجه به کفویت جنسی :

(به قرینه پیشنهاد ازدواج: تلازم میان قوت بدنی و توان ازدواج)

➤ «اول ازدواج، بعد اشتغال!» (لا اقل، مقارن اشتغال، نه بعد از اشتغال!):

"حداقل شرط سلامت روابط اجتماعی و اداری"

قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُنكِحَكَ إِحْدَى ابْنَتَيَّ هَاتَيْنِ؛

➤ «مهریه مقدور» در محدوده «وسع فعلى»، و یا «وسع تقدیری محدود به زمان»:

«حداکثر، ۸ سال، وجوبا؛ و ۱۰ سال، استحباباً با توافق یکدیگر»

«عَلَى أَنْ تَأْجُرَنِي ثَمَانِي حِجَجٍ فَإِنْ أَتَمَمْتَ عَشْرًا فَمِنْ عِنْدِكَ»

ذکر عدد در فرهنگ اعجازی و ابدی قرآن، مفهوم دارد و در بیان فقه و حقوق الهی، در حوادث تاریخی، صرفاً گزارش از یک قضیه خارجی نیست؛ بلکه رهنمودی ابدی برای امت اسلام می باشد؛ و الا با ماهیت ابدی قرآن کریم منافات دارد.

➤ «راهبرد اساسی، عدم تحمیل مشقت و عسر و حرج بر افراد»:

وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَمْلَأَ عَيْنَكَ سَجْدَتِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ؛

قَالَ ذَلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ أَيَّمَا الْأَجَلَيْنِ قَضَيْتُ فَلَا عُدْوَانَ عَلَيَّ وَاللَّهُ عَلَيَّ مَا نَقُولُ وَكِيلٌ

(قصص/ ۲۲- ۲۸)

➤ "رهنمود ها در سیره پیامبر اسلام (ص):"

➤ ازدواج پیامبر اسلام (ص) و پرداخت مهر از جانب خدیجه (ع):

«بعض أصحابنا، عن علی بن الحسین، عن علی بن حسان، عن عبد الرحمن بن کثیر، عن أبي عبد

الله (ع) قال:

لما أراد رسول الله (ص) أن يتزوج خديجة بنت خويلد... فقالت خديجة مبتدئة: ... **قد زوجتك يا**

محمد نفسي، و المهر على في مالي! ...

قال أبو طالب: أشهدوا عليها بقبولها محمدا و ضمانها المهر في مالها! فقال بعض قريش: يا

عجبا! **المهر على النساء للرجال!** ...» (كافي، ٥ / ٣٧٥)

➤ سیره پیامبر (ص) و مدیریت ازدواج (درخواست از جانب زنان)،

با میزان مهریه آموزش بخشی از قرآن!

«محمد بن يحيى، عن أحمد بن محمد، عن علي بن الحكم، عن العلاء بن رزين، عن محمد بن مسلم، عن أبي جعفر (ع) قال: جاءت امرأة إلى النبي (ص) فقالت: زوجني! فقال رسول الله (ص): من لهذه؟! فقام رجل فقال: أنا يا رسول الله زوجنيها، فقال (ص): ما تعطيها؟! فقال: ما لي شيء، فقال (ص): لا، قال: فأعادت؛ فأعاد رسول الله (ص) الكلام؛ فلم يقم أحد غير الرجل؛ ثم أعادت، فقال رسول الله (ص) في المرة الثالثة: أتحسن من القرآن شيئا؟ قال: نعم، فقال (ص): **قد زوجتكها على ما تحسن من القرآن؛ فعلمها إياه.**» (كافي، ٥ / ٣٨٠)

✓ سیره نبوی (ص) در ازدواج جوان سیاه پوست فقیر و پرداخت مهریه و وسائل

زندگی توسط پدر دختر!

"ارائه شاخص «المؤمن كفو للمؤمنه»"

"محمد بن يحيى، عن أحمد بن محمد بن عيسى، عن الحسن بن محبوب، عن مالك بن عطية، عن أبي حمزة الثمالي، قال: كنت عند أبي جعفر (ع)، ... قال أبو جعفر (ع):

إن رجلا كان من أهل الإمامة يقال له: جوير؛ أتى رسول الله (ص) منتجعا للإسلام فأسلم و حسن إسلامه؛ و كان رجلا قصيرا دميما محتاجا عاريا و كان من قباح السودان فضمه رسول الله (ص) لحال غربته ... فقال (ص) له: يا جوير لو تزوجت امرأة فعففت بها فرجك و أعانتك على دنيك و آخرتك؛ ... يا زياد! «جوير مؤمن» و «المؤمن كفو للمؤمنه» و «المسلم كفو للمسلمه»؛

فزوجته يا زياد و لا ترغب عنه؛ ... فخرج زياد فأخذ بيد جوير ثم أخرجه إلى قومه فزوجه على سنة الله و سنة رسوله (ص) و **ضمن صداقه؛** ...» (كافي، ٥ / ٣٤٣)

➤ سیره امیر مومنان (ع)، در مدیریت ازدواج و فرهنگ سازی تسهیل ازدواج:

✓ "تامین هزینه ازدواج جوانان گنجهکار از بیت المال"

"محمد بن یحیی، عن أحمد بن محمد، عن محمد بن سنان، عن طلحة بن زيد، عن أبي عبد الله عليه السلام قال: إن أمير المؤمنين عليه السلام أتى برجل عبث بذكره فضرب يده حتى احمرت ثم زوجه من بيت المال". (کافی، ۷/ ۲۶۵؛ الاستبصار، ۴/ ۲۲۶)

✓ ساماندگی زنان خیابانی جهت باز پروری و تشکیل خانواده و تامین هزینه ازدواج آنان
از بیت المال:

"محمد بن الحسن یاسناده عن محمد بن علی بن محبوب، عن محمد بن الحسین، عن عبد الله بن هلال، عن العلا، عن محمد بن مسلم، عن أبي جعفر (ع) قال: قضی أمير المؤمنين (ع) فی امرأه زنت و شردت أن یربطها إمام المسلمین بالزوج كما یربط البعیر الشارد بالعقال" (وسائل الشیعه، ۲۸/ ۱۴۸)

۷/۲. ملاکات شخصیتی و فرهنگی دختر و پسر:

"تنها ملاکات کفویت همسری"

➤ معیار های فردی بنیادین ضروری: (زیبایی نهفته):

✓ "عقل / اخلاق / دین"

✓ "همت و غیرت کار برای مرد، و صبر بر محدودیت های اقتصادی برای زن"

✓ "کفویت جنسی، به ویژه برای مرد نسبت به زن"

➤ معیارهای فردی مکمل مطلوب نه ضروری:

"جمال و زیبایی / سن و سال / تحصیلات"

➤ معیارهای خانوادگی مطلوب نه ضروری:

"اصالت خانوادگی / همترازی فرهنگی / همترازی اقتصادی / همترازی طبقاتی"

۸/۲. مبانی شخصیت زن و مرد، و نقش آن در ارزشگذاری معنوی و نقش

افرینی خانوادگی و اجتماعی:

➤ اشتراکات معنوی زن و مرد:

"مبنای ارزش گذاری در مسیر قرب الهی"

✓ رشد معرفتی / رشد ایمانی / مراتب رشد و کمال

- "مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْثَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً؛ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ" (نحل / ۹۷)
- "يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا؛ إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ؛ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ" (حجرات / ۱۳)

➤ تمایزات مادی زن در قیاس با مرد:

"مبنای نقش آفرینی خانوادگی و اجتماعی"

✓ ویژگی های جسمی زن:

"ظرافت جسمی / زیبایی و جمال"

✓ ویژگی های روانی زن:

"تخیل قوی تر / عاطفه سرشار تر / حساسیت روحی شدید تر"

✓ ویژگی های جسمی روانی زن:

"بلوغ زودتر (۳الی ۵سال) / امکانات مادری و پرورش نسل / ایام ماهانه / یائسگی"

۹/۲. جایگاه زن و مرد در خانواده و اجتماع:

➤ زن، آیت ویژه الهی، و پناه شوهر و فرزندان در خانه:

"محور سلامت خانواده در شأن و شغل همسری و مادری"

- "...و لیس الذکر کالأنثی ... " (آل عمران/ ۳۶)
- "و من آیاته ان خلق لکم من انفسکم ازواجاً لتسکنوا الیها..." (روم/ ۲۱)
- "هو الذی خلقکم من نفس واحدہ و جعل منها زوجها لیسکن الیها ..." (اعراف/ ۱۸۹)

• "وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ..." (بقره/۲۳۳)

• «جهاد المرأة حسن التبعل» علی (ع): (نهج،)

➤ مرد، پناه زن و فرزندان در اجتماع:

"سرپرست و محافظ خانواده، و مسئول تمام عیار اقتصادی"

• «مُحَصِّنِينَ غَيْرِ مُسَافِحِينَ ... مُحَصِّنَاتٍ غَيْرِ مُسَافِحَاتٍ...» (نساء/۲۵-۲۴)

• «الرجال قوامون على النساء؛ بما فضل الله بعضهم على بعض و بما انفقوا...» (نساء/۳۴)

• «و لهن مثل الذي عليهن بالمعروف؛ و للرجال عليهن درجة؛ و الله عزيز حكيم» (بقره/۲۲۸)

فصل سوم:

محوریت اقتضائات اصیل مادی و معنوی خانواده در

هدفگذاری ها و برنامه ریزی های نظامات اسلامی:

۱/۳. مقدمه:

➤ اقتضائات اصیل مادی و معنوی مشترک خانواده ها،

علت وجودی شکل گیری نظامات اجتماعی:

با توجه به نکات فوق، خانواده سالم، محور توسعه پایدار می باشد؛ و انسان سالم زیر چتر خانواده سالم، با ویژگی "طهارت مولد"، و "تاهل سالم" موضوعیت پیدا می کند.

در نظام اسلامی، نظام خانواده، تنها سازمان اصیل و پایدار اجتماعی شبانه روزی است؛ و اساسا بشریت زندگی بر روی زمین را با یک خانواده، حضرت آدم (ع) و حوا، و فرزندان، آغاز نمود.

با ازدواج فرزندان حضرت آدم (ع)، و گسترش خانواده ها، و شکل گیری قبائل و طوائف گوناگون،

ضرورت پاسخ به نیازهای گسترده مشترک اصیل مادی و معنوی خانواده ها و ضرورت رفع اختلاف میان آنها، به شکل گیری سازمانهای اجتماعی و حاکمیت سیاسی منجر گشت.

پس در واقع، از منظر اسلام، هدفگذاری و برنامه های نظامات اجتماعی، وقتی در صراط مستقیم الهی است که در خدمت پاسخ به اقتضائات اصیل مادی و معنوی خانواده ها قرار گیرد؛ به گونه ای که در فرهنگ اسلامی، رهبری نظام اسلامی و سلسله مراتب مدیریت اسلامی، خدمتگزار مردم تعریف شده است: "سید القوم، خادمهم" (من لایحضره الفقیه، صدوق، ۴/ ۳۷۸، ح ۵۷۹۱؛ تاریخ بغداد، ۱۰/ ۱۸۵؛ کنز العمال، ح ۱۷۵۱۷ و ۱۷۵۱۸ و ۲۴۸۳۴).

بنابراین، در اسلام، خانواده محوری، مبنای تدبیر تمام نظامات اجتماعی می باشد.

➤ "حفظ ناموس و خانواده" اساس "حفظ دین و نظام اسلامی":

با مطالعات گسترده اسلامی، و منطقاً، سه مثلث اوجب واجبات، در نظامات اسلامی جلوه گر می شود: "حفظ ناموس و خانواده" / "حفظ دین" / "حفظ نظام" صدمه به هر یک، صدمه به دوتای دیگر می باشد؛ و عقلاً، و شرعاً، "حفظ ناموس"، پایه "حفظ دین و نظام" است. اگر "حفظ ناموس و خانواده"، صدمه خورد، دیگر "حفظ دین" معنی ندارد، و با صدمه به "ناموس و دین"، واضح است که دیگر اراده ای جهت جانفشانی برای "حفظ نظام" صورت نخواهد گرفت. با توجه به این نکته حیاتی، بیشترین تلاش دشمن هشیار در کمین نظام اسلامی، با کم هزینه ترین، صدمه ناموسی به جامعه و فروپاشی نظام خانواده است. و با کمال تعجب، بیشترین ضعف ما، نیز، غفلت از اهمیت بنیادین و حیاتی "حفظ ناموس و خانواده" در "حفظ دین و نظام اسلامی" می باشد!

➤ ابعاد الزامات فرهنگی و اقتصادی نظام خانواده:

✓ بعد فرهنگی:

- آموزش (قبل، هنگام و بعد از ازدواج)
- مشاوره (قبل، هنگام و بعد از ازدواج)
- مورد یابی (انتخاب همسر)

تحقق بعد فرهنگی، به ویژه همسر یابی موفق، بیش از ۵۰ درصد، در شکل گیری خانواده سالم، نقش آفرینی دارد؛ بویژه نقش مشاوره مستمر و وساطت مشاوران در ارائه معیارهای صحیح به جوانان و خانواده در گزینش مناسب و تشکیل و تحکیم خانواده، و جلوگیری از گسست خانواده، بی بدیل است.

✓ بعد اقتصادی:

- تضمین حداقل مسکن
- تضمین حداقل امکانات زندگی
- تضمین حداقل درآمد ماهیانه:
- از راه اشتغال مفید: راه اندازی اشتغال های مزیتی فوق
- از راه بیمه بیکاری: به همراه آموزش های فنی و مهارت های شغلی درآمد زا

۲/۳. نقش بعد فرهنگی خانواده در اهداف و برنامه ها و ساختار

نظامات اسلامی:

➤ **نظامات اداری لشکری و کشوری خانواده محور:**

- ✓ نظام جذب و گزینش متمایز زنان از مردان:
- "با توجه به نقش همسری و مادری زنان"
- با جذب کمیت بیش از ۲ برابر نیروی انسانی نسبت به مردان
۱. حوزه مختص زنان:
- "نظامات آموزش عمومی و عالی، نظامات بهداشت و درمان و ..."
۲. حوزه مختص مردان:
- "نظامات آموزش عمومی و عالی، نظامات بهداشت و درمان و ..."
۳. حوزه مشترک:
- "اولویت با مردان جهت تشکیل و اداره خانواده"

✓ نظام ساعات کاری رسمی متمایز زنان و مردان:

"با توجه به نقش همسری و مادری زنان"

✓ ایجاد معاونت خانواده

«با رسالت راهبری فرهنگی "تشکیل، تحکیم و تعالی و صیانت از گسست خانواده» و مساعدت

اقتصادی

"نسبت به «کارکنان و خانواده کارکنان»." «با حداقل کادر رسمی و حد اکثر بسیج مردمی»

➤ ضرورت ایجاد وزارت خانواده:

«با رسالت راهبری "تشکیل، تحکیم و تعالی و صیانت از گسست خانواده»

✓ ادغام معاونت زنان و خانواده، با بخش جوانان وزارت ورزش و جوانان، در وزارت

خانواده

✓ خصوصی سازی باشگاه ها و مراکز ورزشی، و ارجاع بودجه آن، به وزارت خانواده؛

➤ نظام روحانیت و مسجد خانواده محور:

نظام "تلاوت، تزکیه، تعلیم"

"هو الذی بعث فی الامیین رسولا منهم؛ یتلوا علیهم آیاته و یزکیهم و یعلمهم الکتاب و الحکمة؛

و ان کانوا من قبل لفی ضلال مبین" (جمعه/۳)

✓ راهبرد "تلاوت": "مدیریت تحول بینش":

"تبیین صحیح ارزشها+ ارائه الگوی عملی"

✓ راهبرد "تزکیه": "مدیریت تحول گرایش و منش":

«ارائه الگوی اخلاقی+ تحول اعتقادی و اخلاقی جامعه»

✓ راهبرد "تعلیم کتاب و حکمت": "مدیریت تحول الزامات رفتاری":

ارائه الگوی فقهی حقوقی+ تحول بینشی رفتاری جامعه،

در «تقید به الزامات دینی، و بینش به فلسفه الزامات»

✓ نظام روحانیت مسجد محور در خدمت خانواده:

- "تربیت صاحب نظر دینی"
- "تربیت امام جماعت مشاور خانواده"
- "تربیت دینی جامعه"
- "وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُوا كَافَّةً فَلَوْلَا نَفَرَ مِن كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَائِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ" (توبه / ۱۲۲)

✓ نظام مسجد:

- با ۴ رسالت بسیج "فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی، امنیتی"
- بویژه بسیج مردمی ازدواج و بسیج بازرسی و نظارت
- نسبت به محله و نظام اسلامی
- إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنِ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ؛ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ أَن يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ" (توبه / ۱۸)
- "وَأَتَّكِحُوا الْآيَامَ مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ؛
- إِنَّ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ" (نور / ۳۲)
- كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَوْ آمَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ مِنْهُمُ الْمُؤْمِنُونَ وَأَكْثَرُهُمُ الْفَاسِقُونَ (ال عمران / ۱۱۰)
- امام جماعت تراز انقلاب اسلامی، و مشاور خانواده

▪ هیئت امنای خانواده محور

▪ بسیج مردمی خانواده محور

➤ نظام آموزش و پرورش خانواده محور:

✓ معاونت خانواده کادر آموزش و پرورش و دانش آموزان و خانواده:

جهت ایفای رسالت راهبری "تشکیل، تحکیم و تعالی و صیانت از گسست خانواده"

✓ "نظام تعلیم و تربیت سه مرحله ای سیادت، عبودیت و وزارت"

➤ نظام آموزش عالی خانواده محور:

✓ معاونت ویژه دانشگاهیان و خانواده:

(و یا اداره کل خانواده، ذیل معاونت فرهنگی و نهاد رهبری)

جهت ایفای رسالت راهبری "تشکیل، تحکیم و تعالی و صیانت از گسست خانواده"

نسبت به «دانشجویان، کارکنان اداری و اعضای هیئت علمی»

✓ ایجاد مراکز پژوهشی آموزشی و رشته های تخصصی جامع نگر تربیت مشاور

خانواده کارآمد اسلامی، خصوصا در صنف بانوان

«با حداقل توانمندی قابل قبول جهت رفع نیاز خانواده ها در سه عرصه فوق»

✓ "ضرورت تعریف سرفصل های ترکیبی، در رشته مشاوره خانواده:

سرفصلهایی ترکیبی حداقل در هفت عرصه موضوعی:

"پزشکی، روان شناسی، علوم تربیتی، مدیریت، جامعه شناسی، تغذیه،

ارزشهای دینی (عقائد، اخلاق و احکام)"

"«با رسالت راهبری "تشکیل، تحکیم و تعالی و صیانت از گسست خانواده»"

✓ توجه به کمیت مشاور مورد نیاز جامعه هدف:

"هر هزار خانوار یک مشاور زن و مرد"

"بیش از ۳۰ میلیون خانوار فعلی و تقدیری"

(بیش از ۱۴ میلیون جوان در سن ازدواج)،

"نیاز به بیش از ۶۰ هزار مشاور زن و مرد"

✓ تربیت کادر پزشکی و پرستاری همگن متناسب با جمعیت زنان:

تربیت بیش از سه برابری زنان متخصص و کارشناس پزشکی، نسبت به مردان؛

"جهت تعادل در وظائف همسری و مادری با وظائف پزشکی زنان"

✓ جهت گیری جنسیتی در رشته و گرایش های تحصیلات عالیه:

"با نگرش تشکیل و تحکیم خانواده"

➤ مراکز فرهنگی اجرایی: ارشاد، دفتر و سازمان تبلیغات و ...:

«با رسالت راهبری "تشکیل، تحکیم و تعالی و صیانت از گسست خانواده»

ایجاد سایت های معتبر مشاوره خانواده مردم نهاد:

برای کارکنان حاکمیتی و عموم مردم، با هیئت امنای معتبر حوزوی و دانشگاهی،
➤ الزام به تدوین سیر مطالعاتی عمومی و تخصصی خانواده و ارائه آن به

جامعه:

«با مسئولیت مشترک تدوین آن توسط مراکز حوزوی و دانشگاهی»

➤ ایجاد کتابخانه های تخصصی خانواده در سطح جامعه و مراکز علمی:

«حوزوی و دانشگاهی و آموزش و پرورش»

در سه عرصه موضوعی "تشکیل، تحکیم و تعالی، و صیانت از گسست"

➤ ضرورت حضور نمایندگانی از حوزه و دانشگاه در ستادهای تسهیل ازدواج:

در ستادهای استانی، شهرستانی، و در سمنها، جهت تسهیل ازدواج و فرهنگ سازی آن

➤ ایجاد شبکه مستقل خانواده (یا ادغام شبکه سلامت و خانواده) در صدا و

سیمما:

➤ ضرورت تشکیل کلینیک های تشخیص و مشاوره سلامت مزاجی و کفویت

جنسی

..... ➤

۳/۳. نقش بعد اقتصادی خانواده در اهداف و برنامه ها و ساختار نظامات

اسلامی:

➤ تامین حداقل مسکن:

➤ ضرورت احیای وزارت مسکن و شهر سازی و چابک سازی آن:

➤ توجه به ظرفیت اشتغال زایی منحصر بفرد مسکن خانوار:

(یکی از موتورهای پیشران اقتصاد و اشتغال)

حداقل ۳۰٪ اشتغال زایی مستقیم و غیر مستقیم (بیش از ۱۵۰ نوع شغل، عقبه ساخت مسکن، و ایجاد حدود ۱/۵ شغل در سال)، با کمترین سرمایه گذاری؛

➤ توجه به نیاز فعلی و مقدر جامعه به مسکن:

نیاز فعلی میان مدت: حدود ۱۲ میلیون مسکن؛

"بیش از ۴ میلیون برای متاهلین فعلی + بیش از ۷ میلیون مسکن برای متاهلین آینده"،

برای بیش از ۱۴ میلیون جوان دختر و پسر در سن ازدواج،

"همچون سیاست گذشته وام غیر مستقیم به انبوه سازان"

➤ ضرورت الزام به تامین حدود ۲ میلیون مسکن در سال:

"با نگرش واقع بینانه به سیاستهای دوره ریاضت نه کفایت"

در شرائط اضطراری کنونی؛ با رفع اشکالات مسکن مهر

"طرح پیشنهادی:"

مسکن هایی با سیاست پلکانی متناسب با دهک های جامعه،

▪ دهک های مضطر:

هتل آپارتمانهای ۲۵-۳۰ متر مربعی "مهمان پذیر" (برای ۵ سال اول)

▪ دهک های کم درآمد:

هتل آپارتمانهای ۲۵-۳۰ متر مربعی "ملکی" (برای ۵ سال اول)

▪ دهک های کم برخوردار:

متراژ ۴۰-۵۰ متر مربعی "ملکی" (برای ۵ سال اول)؛

متراژ ۶۰-۷۰ متر مربعی "ملکی"، (برای ۸ سال اول)؛

متراژ ۸۰-۹۰ متر مربعی "ملکی"، (برای ۱۲ سال اول)؛

همراه با سیاست مسجد محوری و مدرسه محوری و مرکز تامین ارزاق در الگوی نقشه

مهندسی، و شهر سازی؛

➤ ضرورت صنعتی شدن انبوه سازی مسکن؛

"دهکهای ۶ الی ۱۰"

✓ ایجاد صندوق ذخیره حق همسری و مادری زنان:

▪ "تسهیم پرداخت"، میان شوهر و صندوق ذخیره، متناسب با درآمد شوهر:

"دهکهای ۴ الی ۵"

▪ "پرداخت تمام عیار"، توسط صندوق ذخیره:

"دهکهای ۱ الی ۳"

تذکر: بیش از ۸۰ درصد فعالیت زنان خانوار، الزامی اخلاقی است نه فقهی، لذا ضرورت تکریم فرهنگی و اقتصادی مناسب را می طلبد.

➤ ضرورت پرداخت عائله مندی معنادار:

(حق تاهل، حق مسکن، حق اولاد) برای مردان متاهل شاغل کشوری، لشکری، و کارگری؛

➤ ضرورت الزام به اولویت اشتغال مردان متاهل و جوانان در شرف ازدواج:

در محیط های شغلی غیر مختص به زنان،

➤ و موارد دیگر.

"ومن الله التوفيق وعليه التكلان"

ب. سوابق دانشی: تاریخچه موضوع و سوابق نظری و دانشی موجود در این زمینه چیست و جایگاه موضوع حاضر کجاست؟ بخش مقدماتی ناظر به نگرش جامع به نظام خانواده، در تفاسیر روایی و تحلیلی و کتب روایی باب کتاب النکاح و در کتب فقهی از صدر اسلام و در تک نگاریهای صاحب نظران دینی، تا کنون فراوان، مورد بحث واقع شده است؛

و لیکن محوریت اقتضائات اصیل مادی و معنوی خانواده در سه عرصه "تشکیل، تحکیم و تعالی و صیانت از گسست خانواده"، در هدفگذاری و برنامه ریزی نظامات اجتماعی اسلام، عمدتاً در قرآن و سیره قولی و

تقریری و عملی معصومین (ع) آمده است و کمتر در تفاسیر و کتب فقهی و تک نگاری ها، مورد بحث واقع شده است.

ج. موارد نوآوری: ضمن بیان دانش موجود، نوآوری طرحنامه بطور واضح و روشن تعیین شود.

۱) بحث از نظام خانواده از منظر اسلام در کتب، پایان نامه ها، مقالات بحث های فراوانی انجام شده است لیکن کمتر به حل چالش های فقهی حقوقی تقنینی، و اجرایی راهگشای آن پرداخته شده است که در متن فوق ذکر شده است.

۲) محوریت اقتضائات اصیل مادی و معنوی خانواده در هدفگذاری ها و برنامه ریزی های نظامات اسلامی، به عنوان مولفه محوری امر جدیدی است که در مکتوبات اینجانب، مطرح شده، و بالاخره در سند ملی سیاستهای کلی خانواده نیز در بند ۱ و ۲، جلوه گر شده، به امضای مقام معظم رهبری رسیده است. (در ۱۳ شهریور سال ۱۳۹۵)

د. فرایند: فرایندی که در آن فرضیه/ایده/مدل/ نظریه حاصل شده است، بطور دقیق شرح داده شود.

• اصول اساسی مورد تاکید در پژوهش های اسلامی:

- ✓ قرآن محوری و مزجیت محکمت دینی
- ✓ جامع نگری به قرآن کریم در گستره الزامات فقهی حقوقی
- ✓ جامعه محوری و حکومت محوری در اجتهاد اسلامی؛
- ✓ توجه به مراتب الزامات دینی (الزامات اهل اسلام، اهل ایمان، اهل یقین)
- ✓ و ...

• فرایند پژوهش:

بیش از چهل سال درگیری اجتماعی مستمر با موضوع، و تدریس بیش از ۳۰ سال "فلسفه مدیریت در اسلام" در مقطع دکترای مدیریت و بحث نظامات اجتماعی و نسبت آن با نظام خانواده، و مطالعه و بررسی آیات مربوطه در قرآن کریم و پیگیری آن در تفاسیر روایی و سپس تفاسیر تحلیلی در ذیل آیات مربوطه، و بررسی جوامع روایی فقهی کتاب النکاح ("وسائل الشیعه"، "مستدرک الوسائل" و موارد تکمیلی آن در "جامع احادیث الشیعه") و کتب فقهی مربوطه، جهت کشف جایگاه خانواده در میان نظامات اجتماعی، در کنار بررسی نظرات صاحب نظران اجتماعی در باب جایگاه و میزان اهمیت نظام خانواده و عرضه آن بر رهنمودهای الهی در قرآن و سنت معصومین. به دستاورد خانواده محوری در تدبیر نظامات اسلامی منجر شد و در ادامه با تلاش برخی نخبگان باورمند به این گزاره بنیادین در عرصه مدیریت اسلامی، به تدوین پیش نویس خانواده محوری در تدبیر نظامات اسلامی، به تصویب مجمع تشخیص مصلحت نظام و تایید نهایی رهبری معظم نظام منجر گردید.

ه. منابع: فهرست منابعی که در متن ارجاع داده شده است، آورده شود.

- قرآن کریم
- المومن، حسین بن سعید اهوازی / کافی، کلینی / الاستبصار، طوسی / احتجاج، طبرسی / بحار الانوار، مجلسی

• وسائل الشیعه، حر عاملی / مستدرک الوسائل، نوری / جامع احادیث الشیعه، بروجردی

- شرایع الاسلام، محقق حلی / تذکره الفقهاء، علامه حلی / الروضه البهیة، فی شرح اللمعه الدمشقیه، شهید ثانی
- الحدائق الناطره، شیخ یوسف بحرانی / مهذب الاحکام، سبزواری / کتاب النکاح، اراکی، / جامع المسائل، بهجت.
- تفصیل الشریعه، فی شرح تحریر الوسیله، کتاب النکاح، فاضل لنکرانی
- تفسیر تسنیم، جوادی املی / تفسیر نمونه، مکارم شیرازی
- جایگاه بانوان در اسلام، نوری همدانی
- استفتائات : بهجت، لنکرانی ، مکارم
- و

"والسلام علیکم ورحمه الله وبرکاته"؛ "و من الله التوفیق و علیه التکلان"

خلاصه طرحنامه شامل همه موارد از (الف تا ه) بین ۱۰۰۰ تا ۲۵۰۰ کلمه باشد.